

# HECE TAŞLARI

31

aylık şiir dergisi



On5eylül2017

elektronik haberleşme adresi

hecetaslaridergisi@gmail.com



## BU SAYIDA



Ahmet EFE / Berat DEMİRCİ / Yasin MORTAŞ / Nuri PEKSÖZ / Birkan AKYÜZ  
/ Mehmet KURTOĞLU / Nurullah ULUTAŞ / Elnur ASLANBEYLİ / Ömer Kaplan  
KOZANOĞLU / Fahri HOŞAB / Ali YAŞAR (DostAli) / Özcan GÜLÇİN / Vahdettin  
Oktay BEYAZLI / Seyit KILIÇ / Süleyman AYDEMİR / Savaş ÇAKIR / Mustafa Ökkeş  
EVREN / Hayrettin DURMUŞ / Fazlı BAYRAM / İsmail ÖZMEL / Harika UFUK /  
Dr. Halil ATILGAN / Mehmet DURMAZ

## EYLÜL



Her eylül bir hüznün tireni gelir, her hatıra bir vagona zor sığar, uzaklarda el sallayan mendiller, pencerede buğulanan özlemler, rayların altında kalan hayeller, boyunları bükük düşkırıkları, savrulup uçuşan gam yaprakları, gözünde bir gözün derinlikleri, dudağında bir türkünün yanığı, kafesinde çırpınırken can kuşun, efil efil eser bir sarı rüzgâr, gözünü yumarsın kaybolmaz hüznün.

Her eylül bir güzün sireni gelir, doğan kuyruk yavaş yavaş emekler, önce kuşlar havalanır dallardan, sonra üşümeye başlar kavaklar, yaşlı ağaçlarda bir sızı başlar, her doğan gün ile eksilir ömür, toprak yeni tohumları kucaklar, börtü böcek kışlağına yürürler, yüce dağlar beyaz düşe yatarlar, pencereler uzaklara açılmaz, vuslat yine prangaya vurulur, hasretten hasrete eklenir günler.

Her eylül bir gözün baranı gelir, ürüzgâr savurur hatıraları, defter arasında gül yaprakları, kokusunu başkasına aldırılmaz, *dişi kurdun rüyası*'nı okuyan, *sarı özek bozkırında yedige*y, olursun kendinden haberin olmaz, yarın kaşlarından bir yay yaparsın, koyarsın sadağa kirpiklerini, nereye atarsan bir kavis çizer, deler geçer yağmur bulutlarını, içinden dışına sağanak başlar, ıslanırsın uslanmazsın bir türlü.

Her eylül bir sözün dereni gelir, sen yeter ki umudunu yitirme, gözünü gözüne değdirdiğinde, uçar bulutların dağlara doğru, ne için dışına bir yol gösterir, ne dışın içine girip kaybolur, kanında dolaşır yılık atları, ayakların sek sek oynar toprakta, hayat ağacında çiçekler açar, sözün polenleri peteğe dolar, aklın havalanır bir yere konmaz, üstündeki mavi gökten habersiz.

*Tayyib ATMACA*

## NE FAYDA

Ahmet EFE

İbâdetin âdet olmuş be gâfil  
Âdet ise ibâdetten ne fayda?  
Âlemleri virân eder zulm ile  
Böyle şaha itaatten ne fayda?

Hakkı bilir amma yoldan şaşarsın  
Dâim iblis arkasından koşarsın  
Behey şaşkın per-perişan yaşarsın  
Çalgı, oyun ve işretten ne fayda?

Sarı benzin gün yüzünü görmemiş  
Dîdârına hak ışığı vurmamış...  
Ahirinde sana fayda vermemiş  
A dervişim, bu uzletten ne fayda?

Çobanlığı bilmez koyun güdersin  
Ah kuzuyu kurtlara yem edersin...  
Bir menfaat karşılığı gidersin  
Yapacağın ziyaretten ne fayda?

Hile için çıkma sakın pazara  
Şöhret olup gelme asla nazara  
Yapayalnız gireceksin mezara  
Kavim-kardeş, aşiretten ne fayda?

Merhamet et delikanlım, merhamet  
Etme sakın öz nefesine ihanet..  
Biraz, ilim, edep, irfan tahsil et  
Âmâ kılar, cehâletten ne fayda?

Yararın yok ne savaşıta, barışıta,  
Sona kaldın çıktığın her yarışta.  
Dedin: “Dostlar görsün alış-verişte!”  
Peki böyle ticaretten ne fayda?

Selâm versen kimse almaz selâmın  
Eşi misin Barsisa’nın, Belâm’ın  
İpe sapa gelmez nice kelâmın  
Edildiği sohbetlerden ne fayda?

Öğrenmedin ne tatlıdır, ne acı  
Av değil mi bir avcının amacı?  
Tavşan aşmış bir baksana yamacı  
Ah-tüh edip, nedâmetten ne fayda?

Cehâletle düştün İblis fendine  
Dosta kıydın getirince punduna  
Kendin ettin ne ettiysen kendine  
Onu bunu şikâyetten ne fayda?

Mil çekip de gözlerini oyduzdun  
Gariplerin derisini soyduzdun  
Aslı yokken nice senet uyduzdun  
Yalan yanlış rivâyetten ne fayda?

Ortalığı birbirine katarsın  
Sonra gidip hiç kaygısız yatarsın  
Orda burda çok taklalar atarsın  
Böylesi bir mahâretten ne fayda?

Temel taşın çamurdanmış, çürükmüş  
“Üzüm” dedin, verdiklerin korukmuş  
Hiç helâli gözetmeden birikmiş  
Aslı haram şu servetten ne fayda?

Başta akıl, dahi sende yürek yok!  
Çadırında şöyle sağlam direk yok  
**Ahmed**’im der, fazla söze gerek yok  
Kara günde muhannetten ne fayda?

# ŞİİR VE GELENEK ÜZERİNE KONUŞMALAR/beş

Berat DEMİRCİ

Konuşturan: **Tayyib Atmaca**

*Önünüzde tarihi bir kapı var ve siz bu kapıyı elinizde avuç alanınızı aşan bir usta elinde düğülmüş bir açar ile sözün kapısını açtığınızda gelenek ve şiir üzerine döşediğiniz, ruh ve gönül işçiliği ile süslediğiniz şiir otağı nasıl meydana geldi?*

Üstad Sezai Karakoç, “Gelenek sanatkârın miracıdır!” demiş... Geleneği farklı tanımlayanlar çıkabilir, “yaşayan ve yaşatılan din”in, hayata açılan kanadıdır. Hayatımızın içinde ne varsa onun bir geleneği oluşmuştur. Gelenek, yanlışta ittifak etmez; bir tür icmâ gibidir. Ben iyi bir dinleyiciydim, söz ehlinin ağzına bakarak müslümanca bir hayatı dille nasıl seyrettiklerini dinledim. Dinlemeyi severim...

Dilimi dinleyerek öğrendim, okumak yolda yürürken illa ki, şarttır. Bir “haber” olarak gördüğümde, özge bir ıstılah duyduğumda, günlerce onunla yaşarım. Bu esnada “kendi efkârım”dan bir şeyler sadır olursa; altına korkarak imza atarım. Bir “Yağ satarım bal satarım/Ustam ölmüş ben satarım!” oyunudur sürer gider. Kendimden evvelkilere selam ve rahmet yolluyorum; umarım sonra gelenler de bize selam yollar, rahmetle anar.

*Yanınıza genç bir şair adayı geldi, elinde üç beş tane şiiri var ve günümüz şairlerinin parmak izlerini taşıyan ya da taşımayan şiir eskizlerini size sunarak “ağabey bu şiirlerimi bir bakar mısınız, benden şair olur mu?” dedi. Bu şair adayının yol hazırlığı gönül çantasında neler olmalı?*

Bir genç, ben bir şiir yazdım diyorsa, yazmıştır. Şiir yazarındır, yazarın taşıdığı dünyayı incitmemek için gayret gösteririm. Özgün dizelerinin altını çizer ve takdirlerimi iletirim o kadar. Gelecekte ne olacağını bilemediğim için, yazmayı sürdürmesini, dilerse haberleşmeye açık olduğumu söylerim. Çok adam tanıdım, birkaç şiir yazar gibi oldu, sonra ticarete atıldı meselâ...

Şair adam doğuştan aristokrattır, kimseye eyvallahı olmaz ve ölene kadar kelimelerle beraber zengin bir hayat sürer. İtiraf edeyim, benden eleştirmen olmaz.

Şairlik bir hayat tarzıdır... Bunun hakkını verip veremediğimi bilmiyorum; belki göçtükten sonra bilinebilir. Okutmak için şiir yazmayı beceren ağzı kalabalık tiplerden uzak durmayı hep tercih ettim. Okutuyorlar...

*Gelenekle gelecek arasında kurulan köprüden elimizi kolumuzu sallayarak geçebilir miyiz? Bu köprüden geçebilmek için hangi çığırardan geçmemiz gerekir? Günümüzde geleneksel şiirin memelerinden emmeden modern şiir yazılabilir mi?*

Modern Türk şairi diyeceksek, Şeyh Gâlib’tir derim. Modernite ile şöyle böyle yolu kesişmekle kalmayıp, hem-dert olanların, yani Modern Türklerin şiiri dersek, şu an ki şiir vasatının altını çizerim. Kötü bir okuyucuyum. Bir dergiyi alıyorum. İlk şiirden itibaren şairlerin adını siliyorum ve mesnevi (!) okur gibi okuyorum. Kalem farkını hissedemiyorum. Denemek isteyen denesin...

Attila İlhan Frengistan edipleriyle şiirleşirken, onlara yeni Türk şiiri örnekleri takdim etmiş. Neyi okusa Frenkler “Aaa, bizde onun âlâsı var!” diyerek, kendi şiirlerinden örnekler vermişler. Nedim’den bir şiir okuyunca ise “Bak, bu bizde olmayan bir şey!” demişler.

*Divan ve halk şiirini tanımadan günümüz”modern şiiri”ni yazarken karşılaştığımız engelleri nasıl aşımalıyız?*

Divan şiiri ve halk şiiri ayırımı ancak sosyolojik kategorilere işaret edebilir. Böyle olmasına rağmen; nasıl köylülüğü ve şehirliliği ahlakî ve estetik kategoriler olarak değerlendirenler çoğunlukta, divan şiiri ile halk şiirini de öyle değerlendirenler çoğunlukta. Müslüman bir topluma Frenkçe bir nazardır...

Günümüz şiirine de, şairlerin işine de karışmam...

Alaturkalarla, alafrangaların kesişim noktası baştan ayağa modernitedir.

*Sözlü bir medeniyetin köşe taşlarını oluşturan şiir nasıl oldu da gönül ve ruh ikliminden uzaklaşarak içi boş kelime yığınlarıyla dolu sadece manası yazanın karnında saklı “şiir” şekline dönüştü?*

Karnı dediğiniz iç, yani “batın” tarafıdır. İç dünyası neyse şair onu sızdırır. Şiir daha çok irfandır. Halk şiiri ile divan şiirini birleştiren şey irfan; ayırt edici şey ise ilimdir.

Eski şairler söz ve muaşeretin adamıdır. Halk ile ve cümle âlemlerle muaşeret halinde oldukları için, irfanî derinlikleri onlara gönlüne/diline, gönül diline mütenasip şiirler söyletmektedir. Eski şairler ilmî ve irfanî derinliğe sahip şahsiyetlerdir; şairlikleri onların mümeyyiz vasıflarıdır.

Bir de sevdiğim ve tercih ettiğim bir kelime olarak “kursak” diyeyim, karın değil... Sivas’a mahsus da olabilir, “Kursak kavurgasını ister!” diye bir sözümüz vardır. Kursağa göre kavurga yahut kavurgaya uygun kursak... Birbirimizle hangi ahlakî ve estetik ölçülerle muaşerette bulunuyorsak şiirimizi de ona göre değerlendirebiliriz. Muaşeret âleme beşer derisi giydirmektir. Divan edebiyatı bu ölçüler zaviyesinden baktığımızda halka ne kadar yakınsa, modern şiir de o kadar uzaktır.

#### *Şiir bize neyi anlatır?*

Bir şey anlatmak amacıyla şiir yazılmaz ama yine de bir şey anlatır. Şairin anlattığı şey, anlatamadığı her ne ise onu “dile dökmek” çabasıdır.

#### *Şiirde usta çırak ilişkisi var mıdır?*

Teknik olarak evet... Usta çırak ilişkisi vardır ve halk şiirimizde bu çok açıktır, çünkü şifahîdir. Genç âşık, ustasının önünde diz kırarak saz ve söz öğrenir, sonra kişiliğini bulduğunda ve bulursa özge bir ses olur. Kalem şairi ise ustaları okuyarak kendine yol bulur. Ustası/ustaları belki vardır ama dizinin değil, sözünün dibinde yetişir. Sonrasını getirebilirse şair olur, getiremezse nazire olur.

#### *Şair kendi üslubunu nasıl oluşturur?*

Üslup evvelâ Allah vergisidir... Allah bazı insanları üslup sahibi olacak şartlarla yaratmıştır. Üslup inşa edilen bir şey değildir; üslup üzerine şiir inşa edilebilir. Üslup, irfandan kişiye nasip olarak düşendir.

Bence teknik öğrenilebilir ama üslup öğrenilemez. Kişinin kendine verilenden yola çıkarak yapılan “iç yolculuk” ile kazanılır.

#### *Gelenekten habersiz geleceğe şiiri nasıl taşıyoruz?*

“Dil, varlığın evidir!” demiş Martin Heidegger, İbrahim Delice kardeşime göre “Penceresidir!” demek lazım. Doğru olabilir. “Gönül varlığın evidir, dil penceresidir!” diyerek, mezcedelim. Dilimize sahip çıkacağız, kelimelerimize... Dilden hareketle bir hayatı geleceğe doğru inşa edebilir, eşyayı yeniden isimlendirebiliriz.

#### *Modern şiir ya da günümüz şiiri deyince neyi anlıyoruz?*

Modernitenin hudutlarını çizdiği hayattan şikâyet... İçinde katma değer olarak kullanılan nostalji veya ideolojik mesaj serpiştirilmiştir.

Edebiyat dergilerinde şiir “başrol oyuncusu” olarak önyazıdan hemen sonra “cam kenarı”nda yer almasına rağmen neden şiir kitapları basılmıyor, basılsa da satmıyor. Şiir dergilerin ya da okurun “dolgu malzemesi” mi oldu?

Okumanın değil, seyretmenin çağıdır. Şiir sahne sanatı gibileşiyor, dergilerin başında yer alması da biraz ondan. Esas oğlan rolü verilmesi, şiir dışı/edebiyat dışı kuvvetlerin giderek daha fazla hâkimiyet/ iktidar alanına sahip olmasındandır. Metalaşma dersek ağır olur ama şiir bence ucuza kapatılmaya çalışılıyor.

*Şiir kitaplarının da hikâye, deneme ve roman kitapları gibi çok okunması için özellikle Milli Eğitim Bakanlığının öncülüğünde edebiyat öğretmenlerinin öğrencilerine şiir ezberletmeleri ve şiir kitapları önermeleri şiiri ve şiir kitaplarına açılan kapıyı aralar mı?*

Himmete muhtaç bir dede, gayriye himmet ede... Bakalım ki bakan şiir okumuş mudur, anlar mı? Meselâ, kültür şurası, kültürsüzlüğün tavana vurduğunun tespiti olmuştur. Cısss...

*Osmanlı Padişahlarının kahir ekseriyeti şiir ya da bir güzel sanatla ilgilendiğinden bir ince ruha sahiptir. Bundan dolayı içinde yaşamış olduğumuz yüzyıldan önce yaşamış şairler şiirleriyle hâlâ yaşamaya devam ediyorlar. Bu hususta gerek devleti yönetenler gerekse şehir eminlerine reçete olacak düşünceleriniz nelerdir?*

Sultanlar ayrı bir iktidar tipinin lideridirler; ilim irfan sahibi olmakla mükelleftirler ve öyle yetiştirilirler. Bugünün iktidarı, bürokratik bir ağ ve ağ içinde oligarşik örgütlenme ile yürütülen bir toplum mühendisliğidir. En fazla şiirin şehirde ve ülkede konumunun ne olduğunu tayin eder. Tayin ile ne şiir ne şair olur. Şiir özgür adamlara mahsustur.

Modern iktidar, bir düzen ve düzenleme iktidarıdır. Düzene uyanları siteye/sitelere yerleştirir, şiiri ise karekök arasına sığdırmak ayrı bir ustalık ister. Edebiyat adına iktidarla şair arasında katalizörlük de edebiyat dergilerine ve bu manada faaliyet gösteren teşekküllere biçilen işlevdir.

## İKİZ MISRALAR

Yasin MORTAŞ

### Kuşları Kanatsız Kudüs Risalesi (El Aksa'nın Gözyaşı)

**a**

gözlerindeki köz izleri  
sana dokunmayan ırmağa

tarih yanığı mı Kudüs'üm  
ve yağmurlara çok küskünüm

**b**

ışığını emen geceye  
şu kan çanağı gözlerime

kandil yakarım ben Kudüs'üm  
ah /Kabe sürmeleri sürdüm

denizler denizlere aksa  
ey gül yanakları El Aksa

seni boğdurmam ki Kudüs'üm  
hasrete takılıyor gözüm

penceremde gün-yıl kırıldı  
kandillerin yağsız mı kaldı

vaktim kanadı can Kudüs'üm  
içe çekildi tebessümüm

dokunsam kutsal yüreğine  
diken saplanmış ciğerine

ateşler içinde Kudüs'üm  
ah /benim hüznler sözlüğüm

bak/ mendilimde saklı sabah  
göğsüme nasıl da battı ah

açarım ezanla Kudüs'üm  
ağıtlara sardığım gülüm

şu yağmurlar ve mescit gülü  
kanıyor bak şafak bülbülü

seni yağar -kokar Kudüs'üm  
aşkla geliyoruz Kudüs'üm

**c**

söz bir v-akittir kardeşlerim

kapıda bekler Kudüslerim

16 ağustos 2017 -saat 02.33

## SILA ÖZLEMİ

**Nuri PEKSÖZ**

Zemheride bir yolcuyum ey dağlar!  
Efkârlıyım, sızım kalmış orada.  
Gurbet olmuş büyüdüğüm o diyar  
Gün yanığı yüzüm kalmış orada.

Hatırlarım beslediğim düşleri  
Akıtırım yüreğime yaşları  
Çoktan unutmuşum vefasız yâri  
Teli kırık sazım kalmış orada.

Gurbeti bilirim tarifsiz gamdır  
Umudum dağlarda garip çobandır  
Tüten bir dumanım yüreğim kandır  
Savrulmuşum közüm kalmış orada.

Ekinde orakta tırpanda benim  
Esmer bir ekmeğim yanıktır tenim  
Çakırdikeniyim, can yakan canım  
Çözülmemiş kozum kalmış orada.

Yaşmağını çözmüş bir gelin suya  
Yakar yüreğini gördüğü rüya  
Hasrettir gurbetten gelen yolcuya  
Adım adım izim kalmış orada.

Hayalimde beslediğim gam olur  
Yıldızlara yakın bir akşam olur  
Kağnı olur, saban olur, gem olur  
Ukde olmuş arzum kalmış orada.

Ne çabuk yaylada bitti azığı  
Selim derelerde, dağlarda çığım  
Bilemezsiniz oralarda çığlığı  
Solgun, silik yazım kalmış orada.

Yüklenmiş bir katar oldu hasretim  
Bütün yürekleri yakan gurbetim  
Yoksulum bitmeyen bir sefaletim  
Tenim burda özüm kalmış orada.

## NEYE YARAR

**Birkan AKYÜZ**

Küllerin içinde güller arama  
Aşkla tutuşmayan köz neye yarar.  
Cilve sevgilide güzeldir ama  
Âşık usandıran naz neye yarar.

Tatlı tebessümü defterden silen  
Kirpiği ıslatan, sineye dolan  
Çorbada olmayan, derde dert olan  
Yaraya basılan tuz neye yarar.

Bazen zülfüyâra dokunmak gerek  
Seven kan kismaya başlar giderek  
Nağme tele küsmüş, zehir zemberek  
Aşığı sevmeyen saz neye yarar.

Çare olamıyor merhemler derde  
Şahlanmış yalanlar, hakikat yerde  
Kalpler mühürlenmiş, çekilmiş perde  
Gerçeği görmeyen göz neye yarar.

Hilkat sebebini, yaşar, bilmeden  
Dile destan etmiş birini, neden  
Herkes konuşuyor yüksek perdeden  
Mevla'yı anmayan söz neye yarar.



## GİBİSİN

**Mehmet KURTOĞLU**

Kifayetsiz kalır bütün sözcükler  
Yüreği kanatan şiir gibisin.

Denizi andıran engin gözünle  
İçime sığmayan nehir gibisin.

Biricik ideal, varlık sebebim  
Gönlümün devrimi; fikir gibisin.

Korkum, kaygım, aşkım, bütün meselem  
Bilinmeyen denklem cebir gibisin.

Öyle afetsin ki, aklımı çaldın  
Günahlara soyan münkir gibisin.

Serseri ruhumun huzur bulduğu  
Kaçıp sığındığım şehir gibisin.

Sevdanla doludur bütün benliğim.  
Hep vecde geldiğim zikir gibisin.

Uğruna ölümü göze aldığım.  
Altın kâsedeki zehir gibisin.

## YAĞMUR

**Nurullah ULUTAŞ**

bir yağmur çiseler, göklere neşter  
hüzünden arıtır, sema içini  
sokakta yakalar ansızın beni  
bir yağmur çiseler, perdeler titrer

pencere önünde bir gül ağlıyor  
biriken hüznünü boşaltmak için  
hasreti yağmurla yıkamak için  
o ıslak yollara dalıp ağlıyor

göz göze geldik, bir an onunla  
utanıp saklandı, sildi yüzünü  
içime nakşetti, nemli gözünü  
bir sigara aldık, yaktık onunla

her dem filizlendi o nemli gözler  
kalbimde kırmızı karanfil gibi  
yağmurda üşürsem ısıtır beni  
bir hatıra oldu ağlayan gözler



## İKİ ŞİİR

**Elnur ASLANBEYLİ**

### BOY- BOY

Öter gerib-gerib üçtelli durnam  
Car olar gözümün selleri boy-boy  
Hiffeti bağrımın başında oynar  
Esdikce gürbetin yelleri boy-boy

O geder ağladım peymanam doldu  
Saraldı gül gibi irengim soldu  
Terifli gözeller gelhagel oldu  
Bey tek bezediler yolları boy-boy

Ne yazdım üstünden gara çekdiler  
Yohsulun ağzını vara çekdiler  
Beçere aşığı dara çekdiler  
Kesildi dost deyen dilleri boy-boy

### AĞLAR

Meğribden meşrige karvanım işler  
Heyden düşen canım yol deyü ağlar  
Gel gör de gefesden bahan aslanı  
Sağ deyü iniller sol deyü ağlar

Bir sonam perikmiş göle de gelmez  
Dolanar zalım baht bele de gelmez  
Geder erdemliyim ele de gelmez  
Miskin aşığı gör dil deyü ağlar

Derdi bize mehkum derman onundu  
Eken o biçen o hırman onundu  
Şahlar şahı odu ferman onundu  
Ağam bendesini gul deyü ağlar

## ÇERÇİ

**Ömer Kaplan KOZANOĞLU**

Heybende neler var bir anlat hele  
Yolları devirmiş ihtiyar çerçi  
Nasır nasır babacan elleriyle  
Yılları çevirmiş ihtiyar çerçi

Sabır yutkunursun sıkarsın dişi  
Hayat bulur seni tanıyan kişi  
Ya kim bilir seni yakan ateşi  
Sessiz feryadını kim duyar çerçi

Bulunmaz heybende bir dirhem yalan  
Sadık bir dost olur elinde yılan  
Veysel'e uzanan Yunus'tan kalan  
Bir misyonu dünyaya yayar çerçi

Kâh kara kışta kâh sarı sıcakta  
İzin vardır her köşe her bucakta  
Ellere dağıtıp kucak kucak ta  
Cüzdanına sevgiler koyar çerçi

Şafak ağarmadan çıkarsın yola  
Dünyayı verirsin bir iki pula  
Var git güzel adam uğurlar ola  
Mahrum kalmamalı tek diyar çerçi

## SERÂPÂ AŞK

### Fahri HOŞAB

Bir güzel ki yansıdığı gün güzel  
O Güzele adanmış bir dün güzel  
Bir güzel ki misilsizdir cemâli  
O Güzele sevdalanmış can güzel.

Çiçek meftun, yaprak meftun, dal meftun  
Gülñihâlde O'na açan gül meftun  
Güzelleri güzel kılan Güzele  
Âşıkların yürüdüğü yol meftun.

Mânâ mecnun, kelâm mecnun, dil mecnun  
Kalem tutup O'nu yazan el mecnun  
O Güzeller Güzeli'nin aşkından  
Mecnunların dolaştığı çöl mecnun.

Bir güzel ki O'na hayran göz güzel  
Bir güzel ki O'nu anan söz güzel  
Her nazarı kalbe düşen kor ateş  
Bir güzel ki O'na yanan öz güzel!

## KİMDİR

### Ali YAŞAR (DostAli)

Firdevs-i ala' dan babam Adem'i  
Bir zaman dünyaya sürdüren kimdir?  
Gerçi evvel hatırlarsak o demi  
Eşyanın sırrına erdiren kimdir?

Her baharın ardı daim kış değil  
Âşık' a malumdur, hayal düş değil  
Bir kuru asayla olur iş değil  
Musa'ya denizi yardıran kimdir?

Elleri kolları bağlı gariban  
Sürmeli gözleri dağlı gariban  
Gariban Meryem'in oğlu gariban  
İsa'yı çarmıha gerdiren kimdir?

Ne ile baş geldi türlü zahmete  
Ne ile erişti Hakk'ı fehm'et-e  
İki cihan serveri canım Ahmed'e  
Haydar'a velayet verdiren kimdir?

Kırkları bir edip şu Arşullaha  
Tutuşturan neydi o Aşkullaha  
Hünkâr Hac-ı Bektaş Kaddesallah'a  
Postunu meydana serdiren kimdir?

Varlık ile **DostAli**'nin arası  
Alınır mı hiç'lik ile darası  
Nedir bu muhabbet nedir çırası  
Bana bu suali sorduran kimdir?

## BAKTIM ZAMAN PERDESİNE

**Özcan GÜLÇİN**

Baktım zaman perdesine  
Ömrüm elekten geçirdim  
Hüznüm ile sevincimi  
Birbirine denk getirdim!

Sonra düşündüm bu günü  
Koyamadım hiçbir yere;  
Ne göklere ne yerlere!

Bir ışıktır yarınma  
İçimde renk renk goncalar;  
Üstüme yağsın yağmurlar!

Ömrümün zemherisinde;  
İçimdeki aşk ateşi  
Sarıp sarmalasın beni!

Âti, yüzüme gülecek;  
Perdelerimden süzülüp  
Tek tek eşyama sinecek!

## UTANSIN

**Vahdettin Oktay BEYAZLI**

Yârin rüzgârıyla eğlenir saçım,  
Naz ile bir bakış yârenim olsun.

Bırak geçsin zaman yine habersiz,  
Sabaha varmayan gece utansın.

Yıldızlar taç olsun pak saçlarına,  
Uyuyan gözlerin mahmur uyansın.

Gün nuruyla doğar sevgi bağına,  
Adını anmayan dilim lal olsun.

Varlığı şad eder, iki gözüm yâr;  
Gönlüme hicranı salan utansın.

Ayrılık gölgesi düştü mü cana,  
Hüzün baharında çiçeğim solsun.

Her şâirin kendi yeteneği ile beraber bilgi ve birikimine göre bir poetikası vardır. Şiirlerindeki konuları işleyişi de bu poetikasının bir ürünüdür. Kimi şâirlerin poetikaları bilinirken kimilerinin de poetikaları bilinmez. Ancak vermiş olduğu eserlerden nasıl bir fikre sahip olduğu dakik bir inceleme ile yakinen müşahade edilebilir.

Saf şiir denildiği zaman hemen herkesin aklında bir temizlik, berraklık, arılık ve durulukla beraber katışıksız bir imge oluşarak bu konuda hayâli çağrışımlar yapar. Halis altın dediğimiz zaman altının saf olduğunu temiz olduğunu ve karışım bulunmadığını beyan etmeye çalışırız. Yoksa Valery'nin dediği gibi; "ahlâki açıdan bazı kimselere vermiş olduğumuz bir karakteristik yapı değildir." Şiirdeki saflıktan gaye de aslında budur. Temiz ve öz şiir tanımını yapmaktır. O zaman şiirin saf olmayanı var mıdır? Mevhum-u muhalifine bakarsak vardır diyebiliriz. Çünkü bu konuda Dünya Edebiyatının ileri gelenleri kalem oynatmış söz söylemişlerdir. O zaman olmayan bir şey üzerinde söz söylemek mümkün değildir.

Saf şiir konusunda ilk konuşan kimseler yine batılı edebiyatçılar olmuşlardır. Saf şiir anlayışı Paul Valery'nin şiirde dili her şeyin üstünde tutan görüşünden hareketle, Batı edebiyatında Paul Valery, Stephane Mallarme gibi kimselerin önderliğinde tartışılmış ve konuşulmuştur.

Valery bu konudaki görüşlerini şöyle izah eder: "Saf şiir, kısaca, dil ile bu dilin insanlar üzerinde yarattığı etki arasındaki o, biçimden biçime giren çeşitli ilişkiler üzerine yaptığımız öylesine önemli bir çalışmada bize yol gösteren ve genelde, şiir hakkındaki düşüncemizi belirlememize yarayan gözlemlerimizin doğurduğu bir kurgudur."

Görüldüğü gibi Valery saf şiiri dilin insanlar üzerindeki yaratmış olduğu etkiye bağlamaktadır. Ve bu etkin, hayâl penceremizde kurgulamış olduğumuz gözlemler neticesinde elde etmiş olduğumuz düşüncelerimizin bir yansımasıdır, diyebiliriz. Yine Valery saf şiir üzerine yazmış olduğu makalesine şöyle devam eder:

"Bütün bir yapıtın, duygusuz olarak adlandırdığım dilin öğelerinden oldukça farklı, oldukça ayırt edici özelliklere sahip öğeler yardımıyla meydana getirilebilmesi, -bunun sonucunda, şiirselleştirilmiş olsun ya da olmasın, bir yapıt yardımıyla, bir yandan düşüncelerimiz, kafamızdaki imgelerimiz arasında, öte yandan anlatım yollarımız arasında eksiksiz bir karşılıklı ilişkiler dizgesinin, -yani özellikle, ruhumuzda bir coşku anının yaratılmasına uygun düşebilecek bir dizgenin var olduğu izleniminin verilebilmesi... İşte saf şiirin sorunu kabaca budur."

Saf şiirin elde edilmesi duygusuz kelimelerle mümkün değildir. Saf şiir olabilmesi için bu dilin ruhumuzdaki bir coşku ile ifade edilebilmesi ve ilhamla yazılması gerekmektedir.

Şiirin sorununun bu olduğunu bu şekilde izah etmeye çalışır. Bu söze katılmamak mümkün değildir. Valery'nin buradaki söylemiş olduğu sözler şiirin duygusuz kelimeler ile duygusuz bir şekilde ifade edilmesinden kaçınılmasını gerekli kılmaktadır. Yoksa şiir saflığını kaybederek suni bir hüviyete bürünür. Şiirin sorunu olarak da işte bu duygudan yoksun yazılan duygusuzca şiirselleştirilmeye çalışılmasıdır.

Şiir duygu yoğunluğu anında estetik bir şekilde imgeler ile süslenmeli ve o şekilde ifade edilmelidir. Daha sonra bütün bu söylediklerini şu sözleriyle izah etmeye çalışır Valery:

"Saf şiir, kısaca, dil ile bu dilin insanlar üzerinde yarattığı etki arasındaki o, biçimden biçime giren çeşitli ilişkiler üzerine yaptığımız öylesine önemli bir çalışmada bize yol gösteren ve genelde, şiir hakkındaki düşüncemizi belirlememize yarayan gözlemlerimizin doğurduğu bir kurgudur."

Valery'nin saf şiir üzerindeki düşünceleri kısaca bu şekildedir.

Türk edebiyatında "Saf Şiir" eğilimi Ahmet Haşim'in "Şiir Hakkında Bazı Mülahazalar" adlı makalesiyle (Ayrıca bu makale, Türk edebiyatında ilk poetika örneği kabul edilir.) başlar.

Bundan sonra da yaygınlaşarak Cumhuriyet döneminde önemli temsilciler bulur.



Türkiye’de Cumhuriyet döneminde “sanat sanat içindir” deyip öz şiir anlayışını benimseyen ilk grup “Yedi Meşaleciler”dir. Şiirlerini Yedi Meşale adlı bir kitapta toplayan Muammer Lutfi, Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Vasfi Mahir Kocatürk, Cevdet Kudret, Ziya Osman Saba ve Kenan Hulusi Kora-yadlı gençlerin oluşturduğu bir harekettir. Bunlar eserlerini Meşale adlı bir dergide yayınlıyor ve bunlara Ahmet Haşim de yazılar gönderiyordu. Bu grup artık Ayşe, Fatma edebiyatından bıktıklarını ilan ediyor ve ne olduğu çok da açık seçik belirtilmeyen ancak Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati şiir anlayışlarına yakın duran ve bunların devamı olduğunu gösteren şiirler yazıyorlardı.

Daha sonra zamanımıza kadar pek çok şâir bu düşüncenin Türkiye’de temsilcileri olmasalar da ta-raftarı olmuşlardır. Ahmet Haşim’le beraber; Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Behçet Necatigil, Asaf Halet Çelebi, Necip Fazıl Kısakürek, Özdemir Asaf, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ziya Osman Saba’da saf şiiri benimseyen ve bu konuda eser veren sanatçılarımızdandır.

Bu konuda genel ağda bulunan bilgiler doğrultusunda saf şiirin genel özelliklerini şöylece sıralayabi-liriz.

1. Sanatın bir form sorunu olduğuna inanan bu şairler için önemli olan iyi ve güzel şiir yazmaktır. Bu anlayışla kendilerine özgü özel bir imge düzeni oluştururlar. Özgün ve yaratıcı olan bu imgeler, dilin mantığına uygun ve dilin anlam alanını genişletip dile yeni olanaklar sunacak bir yapıya sahiptir. Dilde saflaşma düşüncesi, kendini rahat şiir yazma şeklinde başat öge olarak gösterir. Şiirsel söylemin zirvesine ulaşmak düşüncesiyle dilin yücelişi paralellik gösterir.

2. Şiirde her türlü ideolojik sapmanın dışında kalarak sadece okuyucuda estetik haz uyandıran şiir yazma eğilimi, bu şairleri her türlü mektepleşme eğiliminin dışında kalıp müstakil şahsiyetler olarak şiir yazmaya yöneltmiştir.

3. Şiiri soylu bir sanat olarak kabul eden bu şairlerde düşsel (hayali) ve bireysel yön ağır basar. İçsel ve bireyci bir yaklaşımla evrensel insan tecrübesini dile getirirler.

4. Saf şiir anlayışında estetik tavır ön plandadır. Bu anlayıştaki şairler didaktik bilgiden uzak durup; bir şey öğretmeyi değil, musikiyle ya da musikinin çağrıştırdığı, uyandırdığı imgelerle insanın estetik du-yarlılığını doyurmayı amaç edinirler. Kısacası bu şairler şiirde anlama fazla önem vermezler. Anlaşılmaq için değil; duyulmaq, hissedilmek için şiir yazarlar.

5. Şiirde biçim endişesi duyan bu şairlerde dize ve dil baş tacıdır. Disiplinli çalışarak mükemmele varan halis şiir yazma endişesi kendini hissettirir.

6. Gizemsellik, simgecilik, bireysellik, ruh, ölüm, masal, rüya, mit temalarının yoğunca işlendiği bu şiirler zekâ ve bilincin disipliniyle bütünleştirilerek yazılmıştır.

## GÖZLERİN

**Süleyman AYDEMİR**

Sen ki gökyüzünden düşen bir peri  
Ben de arkasından koşan deliyim.  
İçimde hapsolan düşünceleri  
Bugün gözlerine söylemeliyim.

Sâgnak sâgnak yağan bu yağmur nedir?  
Yağmur ki kupkuru damladan alev.  
Merhamet sadece gözlerindedir  
Beni incitmeden gözlerinle sev.

Gözlerin, bahardan kalma bir çiçek  
Gözlerin, ruhumun çocukluğudur.  
Ne olur gözünü gözlerimden çek  
Gözlerinde gurur, gözlerinde nur.

## BAKIŞLARIN

**Savaş ÇAKIR**

Ruhuma dokununca gözlerinin esrarı  
Hissettim kelebekten narindi bakışların.  
Ömrümün vadolunmuş en mukaddes baharı  
Zambak kokusu kadar serindi bakışların.

Gönlüm gözlerinin muhabbetine kandı  
Yakamoz kadar güzel göründü bakışların.  
Seni peri kızının kraliçesi sandı  
Yusuf'un yüzü kadar şirindi bakışların.

Adı her dakikamı hapsetti mahzenine  
Sonsuz bir kuyu gibi derindi bakışların.  
Yüreğim dokunmadan gönlünün mahremine  
Mahremin ihramına büründü bakışların.

# ÇOCUK EDEBİYATINDA MİZAH VE NASREDDİN HOCA FIKRALARI

Mustafa Ökkeş EVREN

Toprağın rahminden yaratılan Hz. Âdem'in ete kemiğe büründürüldükten sonra ağladığına veya güldüğüne dair bir bilgi yok elimizde. Fakat insanoğlunun ana rahminden ayrılıp dünyaya gözlerini açtığına da ağladığına şahidiz, ağlamayanları da ağlattıklarına.

Ağlamak ve gülmek insani bir eylemdir. Bir duygu sonucu oluşur. Ağlamak acının, gülmek sevincin sonucudur. Bedensel ve ruhsal yönü vardır ikisini de. Hiçbir şeye gülmeyen yahut her şeye gülen insan var mıdır bilinmez ama varsa da toplum böyle insanları normal karşılamaz. Kendi kendine konuşup, gülenlere “*deli/meczip*” nazarıyla bakar. Lakin bebekler istisnadır bu durumdan. Kendi kendine konuşup, kendi kendine gülen bebekleri seyretmek doyumsuz bir zevk verir insana. Bebekleri konuşturup, güldürenin melekler olduğuna inanılır. Kim bilir belki de “*Muhakkak ki güldüren de ağlatan da O'dur*” (3) ayeti böyle bir inancın doğmasına sebeptir.

Gülme eylemi ve biçimi, birinci derecede gülen kişiyle alakalıdır, gülünen şeyle değil. İnsana verilen irade aynı zamanda onu sorumlu kıldığından acı ve ıstırap içinde kıvrınmasına sebep olmuştur. “*İnsan o kadar acı çekti ki, gülmeyi icat etmek zorunda kaldı*” diyen Nietzsche haksız da sayılmaz.

Gülmenin çeşitleri vardır. Güzel ve çirkin olanı vardır, faydalı ve zararlı olanı olduğu gibi. Kibirli gülüş vardır; alaycı, müstehzi gülüş deriz biz ona. Katıla katıla, kahkahayla gülmek ağzın kocaman açılmasına, küçük dil ile birlikte otuz iki dişin görülmesine sebep olur. Sesli ve gürültülüdür aynı zamanda, rahatsız eder çevreyi. Kahkaha kalb krizlerine, beyin kanamalarına ve felçlere yol açabilir. Bununla ilgili vakalar rapor edilmiştir. Karın bölgesinden ameliyat olanlar kahkaha atmamalıdır. Çünkü dikişleri yırtılabilir. Kaburgaları kırılmış insanların fazla gülmeleri de iyi değildir. Bu tip rahatsızlıkları olan insanların yanında kahkaha attıracak espriler yapılmamalıdır. Timsah gözyaşları ne kadar sahte ve yapmacıksa, sırtlan sırtışı da o denli sahte ve tehlikelidir. Bir insanın kime, neye, niçin, nasıl, ne zaman, nerede ve ne şekilde güldüğü ait olduğu toplumun kültür kodlarının bir yansımasıdır. Devlet ve devletlülünemeyecekler sınıfından kabul edilir, gülünç duruma düşseler dahi. Bu nedenle otoriteye gülmek bir başkaldırı anlamına gelir. Kaba asık suratlı, ciddi, ağır devlet babaya gülmek hem suç hem de günahıdır. Fakat devletlülün gülmek ister, gülüp eğlenmek ister, o nedenle kendisini güldürecek soytarıları vardır... Gülmek her zaman masum değildir. Düşene ve zorda kalana gülünmez. Her ne kadar “*düşenin dostu olmaz*” dense de, atalarımız “*gülme komşuna gelir başına*” diyerek düşene gülmeyi ayıplamışlardır. Gevrek gevrek gülmek, pis pis sırtlamak hoş karşılanmazken kıkır kıkır gülmek gülmeyeni de güldürür çoğu zaman. Bir de yüze gülmek vardır ikiyüzlülerin, yalakaların profesyonel gülüş teknikleri arasında.

Sadaka olan bir gülüş vardır; tebessüm deriz adına, içten gönülden bir gülüştür o. Yüze yansır, gözlere yansır, ıslıl ıslıl parlar. Mahcup bir gülüşün tadına doyulmaz. Bakmaya kıyamazsınız öyle bir gülüşe. Ancak naif bir hoşluk, zarif bir güzellik, ince bir mizah tebessümü doğurur. Tebessüm eden mütebessimdir. Tebessümün içte oluşturduğu derin etkinin dışı vurumu yalnızca dudaklarda hafif bir kıpırdanmaya yol açar. Mütebessim bir çehre ayın on dördü gibidir.

Mizah, latife, şaka, espri, komedi, komedyen, hiciv, taşlama, fıkra, alay, dalga, ironi, nükte, parodi, taklit, soytarı, palyaço, dalkavuk, komik... Birbirleriyle yakından ilgili bunca kelime gülme duygumuzu tahrik edip harekete geçirmek içindir. Mizahın ciddi bir iş olduğu ve asla şakaya gelmediği söylenir.

Gelelim esas konumuza. Türk edebiyatının edebî türlerinden biri de hiç şüphesiz fıkralardır. Sözlü gelenekten günümüze kadar gelen fıkralar, farklı bir mizah anlayışına ve birikimine işaret eder. Nasrettin Hoca başta olmak üzere Bekri Mustafa ve Bektaşî fıkraları halkın yaşama karşı alaycı ve öfkeli tutumunu dile getirir. Bir edebiyat terimi olarak fıkranın bir kaç ayrı tanımı olmakla beraber, yazımıza konu ettiğimiz *kısa ve özlü anlatımı olan, nükteli, güldürücü, hikayecik, anekdot* (1) olarak tanımlanan fıkradır.

Fıkra, kendine özgü kompozisyonu ile diğer edebiyat türlerinden ayrılır. Anlatım sırasında, kelimelerin seçimi, tasvir biçimi, diyalog çatısı, konu seçimi ve hedef belirlemesi, ona küçük hacimli kompozisyonu içinde bu farklılığı kazandırır. Fıkra, bu özellikleri ile sadece sözlü anlatım, konuşma ve sohbet

durumlarında değil; aynı zamanda, yazılı anlatım, türleri arasında kendine yer bulan ve bu alanda kullanımının gerekliliğini kabul ettiren yeterliliğe sahiptir. Edebiyatın her iki anlatım geleneği içinde fıkra türünün kendine yer açmasının sebebi, bütün bu özellikleri ve yetenekleri kompozisyonunda korumasından kaynaklanır. (2)

Fıkraların en belirgin özelliğinden biri nesir diliyle anlatılmış olmalarıdır. Öğüt verme ve öğretme, ders verme, kıssadan hisse temel özellikleridir. Fıkralar bir tür kısa öyküleri andırır. Yaşanmışlık ve hayat tecrübesinin aktarıldığı fıkralarda anlam zenginliği ve felsefi bir derinlik vardır. Kısa diyaloglardan oluşan mekânı ve kişileri belli bir olayın anlatıldığı fıkraların olmazsa olmazı, pratik zekâ ile mizahın estetik hale gelmesidir. İşte tüm bu saydığımız özelliklerin tamamı ve daha fazlası halk bilgeliğinin piri Nasreddin Hoca'da toplanmıştır. Nasrettin Hoca, İncili Çavuş, Bektaşî, Temel ve Dursun (Karadeniz) fıkraları bu türün önemli örneklerindendir. Gerek biyografi açısından bir figür olarak, gerekse edebi bir tür olarak Nasreddin Hoca ve fıkraları en çok çocuk edebiyatı sınırları içinde yer alması gerektiğini düşünürüm. Çünkü Hoca ve çocuklar muhataplığın geniş anlamı içinde birbirlerine en çok yakışan ikilidir.

Çocuk edebiyatı alanında akademik çalışma yapanlar, nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinin temel vasıfları içinde; herhangi bir edebi metnin çocuğu anlayan bir yanının olması gerektiği hususunda hemfikirler. Çocuk ve çocukluk ayrı birer dünyadır, bu dünyanın ayrı bir dili vardır ve bu dil sayesinde çocuklarla konuşmak ve anlaşmak mümkündür. Nitelikli çocuk edebiyatı metinlerinin olmazsa olmazlarından olan, yalınlık ve içtenlik Hoca'nın fıkralarında hem dil, hem içerik, hem de tiplerde bariz olarak görülür. Hoca'nın fıkralarının doğası gereği merak uyandırması, şaşırtması, düşündürmesi, güldürmesi tam da nitelikli çocuk edebiyatının özelliklerindendir. Fıkraların kolay okunması ve akılda kalıp kolay ezberlenmesinin yanı sıra pedagojik eğitim açısından iyinin, doğrunun, güzelin, bilginin ve hikmetin çocuğa verilmesi konusunda fıkraların gücü ve tesiri oldukça önemlidir.

Fıkraların nesir diliyle anlatılır olmasına rağmen, özellikle Nasrettin Hoca fıkraları şiir diliyle de anlatılmıştır. Hoca'nın fıkralarında doğrudan nasihat yoktur, parmak kişinin gözüne sokulmaz, emir verilmez, güldürür, düşündürür, tebessüm ettirir, şaşırtır, merak uyandırır, hayatın içindendir, tatlıdır, doğaldır, insan fıtratına uygundur, kıvrak bir zekâ ve incitmeyen bir dil vardır. Nasreddin Hoca fıkralarının her biri zevk verir, ufuk açar. Kullanılan dil yalın ve şiirsel, üslup latiftir. Az sözle çok şey anlatılır. Nasreddin Hoca'nın fıkralarında hikmet vardır, felsefe vardır, bilgi vardır. Her fıkranın bir kahramanı vardır, kahramanları hayatın içinde ve oldukça yalın bir haldedir.

### **Nasreddin Hoca Fıkralarında Hikmetli Söyleyişin (mizah anlayışının) Kaynağı:**

*“Muhakkak ki güldüren de ağlatan da O'dur”* (3) ayetinden de anlaşılacağı üzere gülme ve güldürmenin fiili sonucu olan şaka yapmanın, dolayısıyla mizahın fitri bir olgu olduğunu anlıyoruz. Allah gülmeyi insanın rahatlaması için yaratmıştır. Bu peygamberler için de geçerlidir. Neml Suresi'nde bir karıncanın Hz. Süleyman'ın ordusunun kendilerini çiğnememeleri için yuvalarına girmesi ile ilgili çağrısına tavrı, tebessüm ve dıhk (gülme) kelimeleri ile şöyle anlatılmaktadır: *“Onun sözünden dolayı gülerek tebessüm etti.”* Bu olayda büyük bir iktidar sahibi Hz. Süleyman ile küçük bir karınca aynı karededir. Böyle iki zıt varlığın bir araya gelmesi mizaha sebep olmaktadır. Nitekim nüktedan *el-Cahiz* de bu olayın mizahî olduğunu şöyle izah eder: *“Bir çocuğun sözü, çok hoş bir fıkra, bir mecnun hakkında dinlenen bir fıkra gibi mizahî olaylar insanları güldürür. Aynı şekilde Hz. Süleyman, küçük karıncanın yaptığını gülünç bulmasından dolayı gülmüştür.”* (4)

Karınca ile ilgili Kanuni Sultan Süleyman ile Seyhülislâm Ebüssuud Efendi'nin arasında geçen şiirle fetva sormayı da unutmamak gerek. Olay şöyle olur: Kanuni Sultan Süleyman, Seyhülislâm Ebüssuud Efendi'den, Topkapı Sarayının bahçesindeki meyve ağaçlarına zarar veren karıncaların yok edilmesinin dinen caiz olup olmadığını manzum bir beyitle sorar:

*“Dırahta ger ziyan etse karınca/Günah var mıdır âni kırınca?”* aynı zamanda şair olan Ebüssuud Efendi'nin de fetvası ise şöyle olur:

*“Yarın Hakkın divanına varınca, /Süleyman'dan hakkın alır karınca...”* der.

İslam kültüründeki mizah anlayışının oluşumunda Hz. Peygamber'in (s.a.v) konumu önemlidir. Zira o sözlü ve fiilî olarak şakalarını çocuk, genç, yetişkin ve ihtiyar herkese yapmıştır. O'nun torunları,



Hız. Hasan ve Hüseyin'le ve çocukluğundan itibaren uzun yıllar yanında bulunan Enes'le şakalaştığını biliyoruz. Yine torunlarını sırtına bindirip, dört el üzerinde yürüyerek "Deveniz ne güzel deve, siz de ne iyi binicilersiniz" dediğini ve onları "Yaramaz, haylaz" diye çağırdığını hadis kitaplarından öğreniyoruz.

Hiç şüphe yoktur ki, Hız. Peygamberin(s.a.v) yaptığı şakalar yerli yerinde ve hikmetlidir.

Asla lüzumsuz ve yersiz değildir. Daha çok gönül alıcı ve sevindirici şakalar yapmıştır. Çocuklarla, hanımlarıyla, yaşlı ve kimsesiz kişilerle şakalaşması bu türdendir. Ebu Hüreyre (ra)'den aktarılan bir rivayete göre, Ebu Hüreyre: "Ey Allah'ın Resulü! Sen bizimle şakalaşıyorsun olacak şey mi bu?" demesi üzerine

Hız. Peygamber: "Ben şakalaşırken bile ancak gerçekleri ve doğruları söylerim" şeklinde cevap vermesi bazen hakikatin (doğrunun) nükteli bir şekilde verildiğini, bazen de bir şaka ve nükteyle hakikatin söylendiğini anlıyoruz. Hız. Muhammed (sav)'in Enes bin Malik'e "iki kulaklı" diye takılması bunun en güzel örneğidir.

Nasrettin Hoca'nın yaşadığı çağ, doğduğu yer ve tarih, tahsil hayatı, evliliği, yaptığı işler, kişiliği ve vefatıyla ilgili birçok bilgiyi Nasrettin Hoca'yla ilgili kaynak eserlerden bulmamız mümkün. Hoca ile ilgili üzerinde hiçbir ihtilaf bulunmayan konulardan biri de, Nasrettin Hoca'nın din âlimi olmasıdır. "Bu çerçevede Hoca; imamlık, vaizlik, müezzinlik, cer hocalığı, kâtiplik, müderrislik, kadılık, mahkemelerde bilirkişilik yapmıştır." (5) Hoca'nın şaka ve mizah anlayışının, Hız. Peygamberin yaptığı şaka ve mizah anlayışı ile örtüştüğünü, daha doğrusu Nasreddin Hoca fıkralarındaki mizah olarak sunduğu ahlaki değerlerin Hız. Peygamberin insanlığa sunduğu değerlerden ilham alarak fıkralaştığını söylemek yanlış olmasa gerektir. Nasreddin Hoca fıkralarında hikmetli söyleyiş, verdiği cevapların seviyeli ve zekice olması, şakalarında yalan olmaması, insanları aldatmaması, hakaret ve aşağılama gibi kötü örneklerin olmamasının nedeni; Hoca'nın öncelikle bir din âlimi olması ve bu dinin başöğretmeni konumunda olan Hız. Peygamberin şaka ölçüsünün ne olduğunu iyi bilmesidir. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; Nasreddin Hoca, Hız. Peygamberin şaka yapma, nükteli söz söyleme sünnetini en iyi şekilde anlayan ve bunu günlük yaşamının her alanında uygulayan bir bilgedir.

### Hız. Peygamberin Şakaları ve Nasreddin Hoca Fıkralarından Örnekler:

Hız. Peygamber (s.a.v) bir hadisinde şöyle buyurur: "Ben ancak sizin gibi bir insanım. Sizler benim yanıma gelip birbirinizi dava ediyorsunuz. Bir kısmınız haksız olduğu halde, delil getirmekte diğerinizden daha inandırıcı olabilir. Ben de dinlediğime göre onun lehine hükmederim. Böylece kimin lehine kardeşinin hakkını alıp hüküm vermişsem ona cehennemden bir parça ayırmış olurum." (6) Her ne kadar bu hadis bir şaka ve mizah içermiyor olsa da, Nasrettin Hoca'nın yaptığı ince mizaha ilham kaynağı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Şöyle ki: Aralarında anlaşmazlık çıkan iki komşusu sırayla Hoca'ya gelip dertlerini anlatırlar. Birinci kişinin anlatışı karşısında ikna olan Hoca bu kişiye: "Haklısın" der. Az sonra ikinci kişi gelir onu da dinleyen Hoca aynı şekilde ona da: "Haklısın" der. Hoca'yı gözleyen hanımı: "Hoca bu nasıl iş, ikisinden birisi haksız olmalı." Hanımına seslenen Hoca: "Sen de haklısın hanım, sen de haklısın" der.

Peygamber Efendimiz(s.a.v.),Hız.Ebubekir (r.a.) ve bir kaç sahabe bir sofranın başına oturmuş hem sohbet edip hem zeytin yiyorlarmış... Hız.Ebubekir(r.a.) yediği zeytinin çekirdeklerini hep Peygamber Efendimiz(s.a.v.) in önüne koyuyormuş. Bu şekilde bir süre devam etmiş sohbet... Bir ara Hız. Ebubekir: "Ey Allah'ın resulü anam babam sana feda olsun, ne kadar çok acıkmışsınız böyle" demiş. Peygamber Efendimiz(s.a.v.) bakmış tüm zeytin çekirdekleri kendi önünde Hız.Ebubekir'in önünde hiç yok. "Ya Ebubekir anlaşılan o ki sen benden daha çok acıkmışsın,tüm zeytinleri çekirdeği ile birlikte yemişsin." demiş. (Bu rivayetin Hız. Ali arasında geçtiğini söyleyen kaynaklarda var.)

Hoca bir gün vaaz vermek için kürsüye çıkar. Fakat olacak bu ya, aklına anlatacak hiçbir şey gelmez. Oturur, oturur, nihayet: "Ey cemaat size anlatacak hiçbir şey aklıma gelmiyor desem ne dersiniz?" Kürsünün dibinde oturan oğlu hemen ayağa kalkıp: "İlâhi baba, hiçbir şey aklına gelmiyorsa, kürsüden aşağıda inmekte mi aklına gelmiyor." diye cevap verir.

Ensardan şakacı bir zat, yine bir gün yanındakileri güldürürken Resulullah (s.a.s.) elindeki çubuğu şaka yollu adamın böğrüne dürter. Bunun üzerine adam: "Ey Allah'ın Resulü: Canımı yaktınız, müsaade edin kısas yapayım!" der. Allah Resulü de: "Haydi yap!" buyurur. Adam: "Ama üzerinizde gömlek var,

*benim üzerimde yoktu, kisasın tam olması için çıkarmalısınız!” diye karşılık verir. Adamın talebi üzerine, Hz. Peygamber gömleğini kaldırıp böğrünü açar. Adam, Resulullah’ı kucaklayıp göğsünü öper: “Ben bunu arzu etmişim ey Allah’ın Resulü!”*

Bir gün dere kenarında oynayan çocuklar Nasreddin Hoca’yı görünce, Hoca’ya şaka yapmak isterler. Çocuklar ayaklarını birbirine dolaştırıp: *“Hocam ayaklarımız karıştı, bulamıyoruz.”* Derler. Hoca şöyle bir bakar eline bir sopa alır. Çocukların ayaklarına ufaktan dokunmaya başlar. Çocuklar hemen ayaklarını çekerler. Hoca: *“Gördünüz mü? Nasıl da buldunuz ayaklarınızı.”*

Bir gün Hz. Peygamberin (s.a.v) yanına bir kişi gelir: *“Kardeşimin karnında bir sertlik ve ağrı var”* der. Hz. Peygamber de ona: *“Bal şerbeti içir.”* buyurur. Adam gittikten bir süre sonra tekrar gelir ve: *“Bal şerbeti içirdim ama rahatsızlığı devam ediyor.”* der. Bunun üzerine Hz. Peygamber (asm), yine bal şerbeti içmesini tavsiye eder. O kişi üçüncü kez gelir ve yine aynı cevabı alır. Dördüncü defa gelince Hz. Peygamber (asm): *“Allah doğrudur. O Kuran-ı Kerim’de balda şifa olduğunu bildiriyor. Ama kardeşinin karnı yalancıdır. Git tekrar bal şerbeti içir.”* der.

Bir sabah komşularından biri Hoca’ya: *Hocam değirmene gidip geleceğim. Bugün eşeğini bana ödünç verir misin?* Hoca kestirip atar: *“Evde değil.”* Tam o sırada ahırdaki eşek anırmaya başlar. Komşu: *“İşte bak eşek ahırdaymış. Yazıklar olsun Hoca, bir eşiği esirgedin benden.”* Hoca: *“Yahu sen ne biçim adamsın? Aksakalımla benim sözüme inanmıyorsun da eşiğin sözüne mi inanıyorsun!”* der.

Medineli Yahudilerden biri Hz. Peygamberin yanına gelir elinde bir parça ekmek vardır. Yahudi ekmeği göstererek Hz. Peygambere sorar: *“Ey Muhammed! Bu benim rızıkım mıdır?”* Tuzak bir sorudur bu. Hz. Peygamber (sav) *“Evet”* derse, ekmeği yemeyecek; *“Hayır”* derse, bu defa yiyecek ve her iki durumda onu yalanlayıp, insanlar karşısında küçük düşürmeye çalışacak. Allah’ın Elçisi: *“Eğer yersen rızıkındır!”* diyerek cevap verir. Rahipler, Hoca’ya dünyanın ortasının neresi olduğunu sorarlar. Hoca: *“Eşeğimin ön ayağının bastığı yer!”* diye cevaplar. Rahipler: *“söylediğinin doğru olduğunu nerden bileceğiz?”* dediklerinde, Hoca: *“inanmıyorsanız ölçebilirsiniz!”* diye cevap verir.

Abbas bin Mirdas isminde bir şair kendisine verilen ganimet malını az bularak Resulullah’a (s.a.v)’e hitaben sitemkâr bir şiir söyler. Hz. Peygamber onu yanına çağırarak *“senin dilini keseceğim!”* der. Sonra yanında bulunan Hz. Bilal’e dönerek sessizce: *“Ey Bilal haydi götür şunu dilini kes ve ona bir elbise ver!”* Bilal Abbas’ın elinden tutup götürürken, Abbas feryadı basar: *“Ey Ensar! Ey muhacirler! Allah resulü dilimi kesecek!”* Bilal çekiştirerek Abbas’ı götürmeye devam eder. Abbas sesini daha yükselterek bağırmaya başlar. Bilal bu kez: *“Sus Abbas sus! Resulullah sana bir elbise vererek seni susturmamı emretti!”* der. Abbas sakinleşir. Elbiseyi alır ve susar. Resulullah böylece Abbas’ın dilini kesmiş olur.

Birgün Hoca’ya sorarlar: *“Derede gusül abdesti alırken ne tarafa dönelim?”* Hoca cevap verir: *“Elbise-lerinizin olduğu tarafa!”*

Bir yolculuk sırasında Enceşe isimli bir sahabe, develerin önünde, daha hızlı yürümeleri için şarkı söyleyerek tempo tutar. Şarkı hızlanır, tempo yükselir ve develerin sürati de artar. Develerin üzerinde bulunan hanımlar için endişelenen Hz. Peygamber (sav) Enceşe’ye seslenir: *“Enceşe dikkat et! Billurlar kırılmasın!”*

Komşusu Hoca’ya: *“Hocam sizin evden dün gece bir gürültüdür koptu, hayırdır ne oldu? Hiç ne olsun, benim kürk merdivenden yuvarlandı da. Ama Hocam kürkten bu kadar çok ses çıkar mı? Çıkar tabi, içinde ben de olursam çıkar.”*

Yaşlı bir kadın mescide, Resulullah (sav)’in yanına gelir ve: *“Ey Allah’ın Elçisi! Benim için dua et de Allah beni cennetine koysun.”* der. Allah Resulü: *“Yaşlı kadınlar cennete giremez.”* diye cevap verir. Kadın üzülür, ağlamaya başlar. Sonra Hz. Peygamber (sav)’in yüzünde bir tebessüm oluşur. *“Üzülme, yani yaşlı değil bir genç kız olarak cennete gireceksin!”* der.

Hoca’ya dostları sorarlar: *“Yeni ay çıktığında, eski ayı ne yaparlar?”* Hoca gülümseyerek cevap verir: *“Bunu bilmeyecek ne var, kırıp kırıp yıldız yaparlar!”*

Bir sahabe binmek için Hz. Peygamber’den bir deve ister. *“Olur, seni bir dişi deve yavrusuna bindirelim.”* der. Sahabe şaşırarak itiraz eder. *“İyi ama ey Allah’ın Elçisi, ben dişi deve yavrusunu ne yapayım? Bir işime yaramaz ki!”* Allah Resulü: *“Bütün develer bir dişi devenin yavrusu değil midir?”* diye karşılık verir.

Birgün Hoca’ya cemaatinden biri sorar: *“Hocam, Allah deyip duruyorsun. Bana söyler misin Allah nerede?”* Hoca hiç tereddüt etmeden cevap verir:

*“O’nun olmadığı bir yer var mıdır ki yer tayinine lüzum görelim!”*

Süheyb isminde bir sahabe gözü ağrıdığı halde hurma yiyordu. Bunu gören Hz. Peygamber: “Gözün ağrıdığı halde hurma mı yiyorsun?” diye sordu. Süheyb: “Ey Allah’ın Rasûlü, ben ancak ağrımayan tarafla yiyorum” diye cevap verir. Hz. Peygamber bu cevaba güler.

Bir komşusu Nasreddin Hoca’ya gelir ve göz ağrısından dolayı ona şikâyetinde bulunur: “Ah, Hocam ah! Ne yapmalıyım? Bana bir akıl ver!” Hoca cevap verir: “ Benim dişim ağrıyordu; çektirdim, kurtuldum; istersen sen de çektir, hemen kurtulursun!” Hanım sahabelerden biri Hz. Peygambere bir dileğini anlattığı sırada, Allah’ın Elçisi (sav) söz arasında sorar: “Sen şu gözünde ak olan kişinin eşisin, değil mi?” Hanım sahabe şaşırarak cevaplar: “Ey Allah’ın Elçisi! Benim kocamın gözünde ak yoktur.” Allah resulü gülümseyerek: “Her insanın gözünde ak olur!” diyerek şaka yapar.

Hoca bir akşam su çekmek için kuyuya gider. Kuyunun kapağını açınca bir de ne görsün, kuyunun içinde koskoca ay. “Eyvah, ay kuyuya düşmüş hanım, koş çengeli getir, ay kuyuya düşmüş!” diye seslenir. Hanımı koşar, çengeli getirir. Hoca, çengeli kuyuya atar, salllar salllar tutturamaz. Nihayet çengel bir taş takılır. Hoca kuvvetle çekerken çengel kopar, kendisi de sırt üstü yere düşer. Göğe bakar ki ay gökyüzünde. “Oh, çok şükür, düştük ama Ay’ı da kuyudan çıkardık!” der.

Tebük seferi sırasında Hz. Peygamber’in (s.a.v) çadırına bir sahabe gelir. Başını küçük çadırın içine sokarak selam verir. Hz. Peygamber selamı alır ve: “içeri gir” der. Sahabe: “Bütün vücudumla mı gireyim?” diye sorar. Hz. Peygamber gülererek “Bütün vücudunla gir” diye karşılık verir.

Hoca, hurma yerken çekirdeklerini çıkarmıyormuş. Karısı: “Efendi, hurmayı, çekirdeğiyle mi yiyorsun” deyince “elbette ben hurmayı aldığım zaman hurmacı da hurmayı çekirdekleriyle tartmıştı” der.

Çöl halkından Zahir adında bir adam vardı. Zahir Hz. Peygamber’e (s.a.v) her gelişinde kendi yetiştirdiği ürünlerden hediyeler getirirdi. Şehirden çöle döneceği zaman da, Hz. Peygamber ihtiyacı olan şeylerle onun heybesini doldururdu. Gelen hediyelere bu şekilde karşılık verdikten sonra da şöyle buyurdu: “Zahir bizim çölümüz, biz de onun şehriyiz.”

Bir gün pazarda çölden getirdiği malları satmaya çalıştığı bir sırada Hz. Peygamber sessizce yaklaşır, Zahir’i arkasından kucaklar ve elleriyle gözlerini kapatır. Zahir göz ucuyla arkasındakinin Hz. Peygamber olduğunu anlayınca, sırtını Peygamber’in göğsüne iyice dayar. Zahir’in bu neşeli hareketinden hoşlanan Hz. Peygamber yüksek sesle: “Bu köleyi satıyorum, var mı alan?” diye seslenir. Zahir, mahzun bir halde: “Ya Resulullah, benim gibi değersiz bir köleye kuruş veren olmaz.” deyince Hz. Peygamber: “Hayır, ya Zahir! Sen Allah katında çok değerlisin” diyerek ona iltifat eder.

Nasreddin Hoca pazarda dolaşırken renkli bir kuşun on iki altına satıldığını görür. Bu duruma şaşırarak Hoca yanındakilere sorar: “Bu kuş niçin bu kadar para ediyor?” “Bu papağandır, konuşur.” derler. Hoca hemen evine gider, hindisini koltuğunun altına alıp pazara getirir. “Hocam bu hindi kaç para?” diye sorarlar. Hoca: “On altın” der. Herkes şaşırarak: “Bir hindi on altın eder mi?” derler. Hoca: “Görmüyor musunuz, papağanı on iki altına satıyorlar” etrafındakiler: “Hocam onun marifeti var, insan gibi konuşuyor. Senin hindi ne yapar ki?” Hoca: “O konuşuyorsa bu da düşünüyor!” der.

Nasrettin Hoca’nın meşhur fıkrasındaki “ya tutarsa” deyişindeki hikmete binaen dilimizi ve gönümüzü tatlandırarak olan latif ve nükteli sözlerin özellikle çocukların dilinde maya tutmasını temenni edip “ya tutarsa” diyerek noktalayalım yazımızı.

## KAYNAKLAR

- (1) Mustafa USLU (Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü)
- (2) Dursun YILDIRIM(Fıkra, Türk dünyası el kitabı.) Ankara: TKA Enstitüsü.
- (3) NECM Suresi – Ayet: 43
- (4) Yusuf DOĞAN (Hz Peygamber ve Mizah. C. Üniv. İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: VIII / 2, s.191-203Aralık-2004, Sivas)
- (5) Mustafa ÖZÇELİK (Nasreddin Hoca) Odunpazarı Belediyesi Y.Sh. 28)
- (6) Buhari, şehadet, 27; Müslim, akdiye,4

Not: Örnek olarak verilen (rivayet edilen)diğer hadisler: Yusuf Doğan’ın “Hz Peygamber ve Mizah” adlı makalesinden, www.Sonpeygamber.info (Hz. Muhammed’in şaka ve latifeleri) resmi sitesinden, Bekir Sağlam’ın “Model İnsan Peygamber” kitabından alıntılanmıştır.

## SEN GİDELİ CEYLAN AĞLAR DAĞLARDA

**Hayrettin DURMUŞ**

*-Türkiye 'min şairi Dilaver Cebeci 'ye-*

Bir mavi türküdür dillerde adın  
Kelkit vadisinde söylenir durur.  
Al bayrağa rüzgâr olur kanadın  
Vatan senin şiirinle can bulur.

Hâlâ yarım bıraktığın sevdalar  
Biter mi gönülde hasret türküsü?  
Sen gideli ceylan ağlar, dağ ağlar  
Ses vermez kederli mehterin kösü.

Sığındın en sağlam zırhın içine  
Sevgin hiç bitmedi o görklü yâre.  
Haberciler saldın Çin'e, Maçin'e  
Kitaplarda parlar durur Sitare.

Coşkun bir ırmaktı Seyyah-ı fakir  
Konuşan o değil, Dede Korkut'tu.  
Devletti, töreydi, kutsaldı fikir  
Sılası gurbetti, gurbeti yurttu.

Dilin mızrak oldu, kalemin pusat  
Şiirin Türk İslam ülkü mukaddes.  
Yüreğinde şaha kalkar ılgar at  
Gün gelir tükenir sayılı nefes.

Kandehar'da durdu yüce divana  
Destanlar peşinde soylu ozandı.  
Fetih günü veda etti cihana  
O sabah gök yandı yerler utandı .

## GEL GİDELİM DOSTLAR BİZE GÜLMESİN

**Fazlı BAYRAM**

Yar gelende bağrımızda taş erir  
Çiçek böcek erik bize hoş gelir  
Pınarları bu dağları o bilir  
Gel gidelim dostlar bize gülmesin.

Böyle bir gün cahil gene söz alır  
Yerde gökte komaz bir tek o kalır  
softalığı kurnazlığı ar sanır  
Gel gidelim dostlar bize gülmesin.

Deli gönül gene buna inanır  
Bile bile ele güne aldanır  
Aptallardan simsarlardan usanır  
Gel gidelim dostlar bize gülmesin.

Fazlı baba yaran yine baş tutar  
Kazma kürek orta yerde pas tutar  
Kalem kağıt senin ile yas tutar  
Gel gidelim dostlar bize gülmesin.



## NE GÜZELSİN BOĞAZIÇI

İsmail ÖZMEL

İnsan durak, yollar zaman  
Millet baki, cennet vatan  
Sevda akar boğazlardan.  
Adım adım ayak ile  
Yudum yudum bardak ile  
Ne güzelsin Boğaziçi.

Tarih deniz, insan balık  
Martı rüzgâr, gönül kayak  
Köpük sarhoş, dalga ayık.  
Selâm veren eller ile  
Sözü tatlı diller ile  
Ne güzelsin Boğaziçi.

Gönüllerden dudaklara  
Kıyılardan uzaklara  
Miras kaldı çocuklara.  
Çınardaki yaprak ile  
Çevrendeki toprak ile  
Ne güzelsin Boğaziçi.

Boğaz rüzgâr, köprü kanat  
Kız kulesi şahlanan at.  
İstanbul hâ, ruh ve sanat.  
Eyüp'teki toprak ile  
Yelkendeki bayrak ile  
Ne güzelsin Boğaziçi.

## HAKKIMI HELÂL ETTİM

Harika UFUK

En kötü günlerimde asla yanımda yoktun  
Uzakta durdun ama hakkımı helâl ettim.  
Bazen iğneli fıçı, bazen zehirli oktun  
Sırtımdan vurdun ama hakkımı helâl ettim.

El âlemlerle bir oldun, beni yalnız bıraktın  
Benden başka herkese sel gibi cömert aktın  
Esaret halkasını sanki boynuma taktın  
Boş hesap sordun ama hakkımı helâl ettim.

Sevda masallarıyla, yalanlarla avuttun  
Verdiğin pek çok sözü yuttun, beni uyuttun  
Önümde diz çöktüğün günlerini unuttun  
Kalbimi kırdın ama hakkımı helâl ettim.

Eskiden senin için sadece hayal, düştüm  
İç yüzünü anladım, yazdan kışa dönüştüm  
Kanatlarımı kırdın, zirveden yere düştüm  
Dertle yoğurdun ama hakkımı helâl ettim.

Hayat; çalıyla dolu, karanlık, sarp bir yokuş  
Hayallerim ölmeden tünedi hain baykuş  
Sen akbaba olmuşsun, yüreğim çırpınan kuş  
Pusular kurdun ama hakkımı helâl ettim.

Harika mutluluğu ömür boyu dilerdim  
Kanlı gözyaşlarımı ellerimle silerdim  
Bazı günler öfkeyle dişlerimi bilerdim  
Çok üzdün, yordun ama hakkımı helâl ettim.



## ÜÇ ÜNLÜ TÜRKÜ VE AŞIK HÜSEYİN/bir

Dr. Halil ATILGAN

Âşık Hüseyin türküleri kadar ünlü olmayan ozanlarımızdan biri... Onunla ilgili değişik zamanlarda derlemeler yapılmış. Derlemelerde ortak noktalar olmasına rağmen elde edilen bilgiler bire bir yapılmadığından kesin ve net değil. Çünkü ilgili çalışmaların biri hariç, diğerleri hep ölümünden sonra gerçekleşmiş. Bire bir kendisiyle görüşüp tespit yapan ilk ve tek kişi Adana Mıntıkası Maarif Eminliği himayesinde Memleket Çukurova'da adıyla çıkan on beş gün de bir yayınlanan dergide Berhayat Halk Şairlerinden Âşık Hüseyin başlığıyla derlediklerini yazıya döken Hamdi Gökalp. Adı geçen dergide konuyla ilgili iki seri yazı yayınlamış. İlk yazıda H. Gök Alp. İkinci yazıda Hamdi Gökalp adını kullanmış. Derginin tarihi 01 Haziran 1930, sayı 15, sayfa 11. İkinci yazının sayısı 16, sayfa 12. Tarih 01. Temmuz 1930.

Hamdi Bey Âşık Hüseyin'le ilgili yazdığı ilk yazısında Âşık Hüseyin'i bizzat dinlediğini, 30 yaşlarında orta boylu, gürbüz kuvvetli bir halk şairi olduğunu, Maraş'ın Elbistan ilçesinin köylerinden birinde doğduğunu, babasının adının Yemliha olduğunu söylüyor. 1917 senesinde askerden kaçtığı için idama mahkûm edildiğini. Kurşunlanmak üzere iken divanı harp reisi Tahsin Beye sazıyla sözüyle bir türkü söyledikten sonra kurtulduğunu anlatıyor. Tespitlerimize göre hadise şöyle.

Askerlik çağına kadar köyünde yaşamış olan Hüseyin askere giderken nişanlanır. Askere gittiği yer Gaziantep'tir. Hüseyin askerdeyken köyünden gelen mektupta nişanlısının başkasına verileceği haberi yazılıdır. Bunun üzerine Âşık Hüseyin askerden kaçarak köyüne gelir. Kimseye görünmeden nişanlısını alarak köyünden kaçır. Amacı Halepe gitmek ve oraya yerleşmektir. Birliğinden kaçtığı öğrenilince takip başlar. Maalesef Hüseyin yakalanır. Nişanlısını elinden alırlar. Kendisine yardım eden üç arkadaşıyla birlikte divanı harbe verilir. Âşık Hüseyin ve arkadaşları Antep'te yargılanır. Mahkemenin kararı idamdır. İdam kararını uygulamak için darağacı kurulur. Gömlekler giydirilir. İlk önce Âşık Hüseyin'in asılması istenir. Âşık Hüseyin'e son sözü sorulur. Hüseyin "Sazımı bana verin son sözümü söyleyeyim" der. Sazını alır eline ve vurur teline.

*Akşam kaçtım sabahınan tutarlar  
Cezası olanı hapse atarlar  
Ben ölürsem nişanlımı satarlar  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Akşam kaçtım sabahleyin gördüler  
İdam kararına ne tez verdiler  
Gözüm bağlı bir ağaca sardılar  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Öldürme a beyim mecnun gezerim  
Sağ olsam sılaya mektup yazarım  
Antep ellerinde koyma mezarım  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Uydum şeytana da bilmeden kaçtım  
İstersen gel öldür bilmeden kaçtım  
Evladın öldürdüm kolana düştüm  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Şu yalan dünyada murat almadım  
El vurup da gonca gülün dermedim  
Nişanlım var daha düğün kurmadım  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Göstermez vatana şu yüksek dağlar  
Duyarsa nişanlım ah çeker ağlar  
Minnetçin olsunlar zabitan beyler  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Alayların içtimaya dizildi  
Kırk yerinden damarlarım kırıldı  
Okundu fermanım karar verildi  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Bir ataş düştü de yanıyor özüm  
Bağlanmış mendille görür mü gözüm  
Ölmesem de artık tutar mı dizim  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Babam yok ki yaralarım bağlaya  
Nişanlım görmez ki gönlüm eğleye  
Anam yok ki başucumda ağlaya  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Oturmuş kâtipler künyemi yoklar  
Sılada nişanlım yolumu bekler  
Bir kuş bunalırsa bir çalı saklar  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

*Âşık Hüseyin'im gezdim yoruludum  
Gözüm bağlı ben ağaca sarıldım  
Öldürdün efendim işte dirildim  
Kıyma Tahsin Beyim nölur canıma*

Âşık Hüseyin son söz olarak bunları söyleyince cezayı veren Binbaşı Tahsin Bey her üçünü de af eder. Bu olaydan sonra Hüseyin sazı sözü dinlenir bir Âşık olur.

Âşık Hüseyin'in ailesi Malatya'dan Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin Erçene köyüne gelip yerleşir. Babasının adı Yemliha, annesinin adı Fatma'dır. 1874 yılında doğan annesi Fatma 1914 yılında, 01. 07. 1859 tarihinde doğan babası da 05. 05. 1924 tarihinde vefat eder.

Araştırmacılar Âşık Hüseyin'in soyadının Tenecioğlu olduğu- nu söyleseler de değildir. Bizim tespitlerimize göre soyadı Tahtacı'dır. Doğum tarihi 01. 07. 1896. Ölüm tarihi 25. 02. 1945'tir1. Nüfusa kayıtlı olduğu il Kahramanmaraş, ilçesi Afşin. Köyü Erçene'dir. Âşık Hüseyin'in dedesinin adı Osman, (Yemliha'nın babası Osman ) ninesinin adı Hüsne. ( Yemlihanın annesi ) Yemliha'dan doğan Âşık Hüseyin'in bir kız diğeri erkek iki kardeşi var. Erkek kardeşi Osman, kız kardeşi ise Melek. 01. 07. 1902 tarihinde doğan Osman. 15. 05. 1918, 01. 07. 1898 tarihinde doğan Melek Hanım da 1912 yılında vefat eder. İki kardeş de çok genç yaşta göçüp gider bu dünyadan.

Âşık Hüseyin iki evlilik yapar. İlk eşinin adı Meyse. Meyse'den Ali ve Hasan adında iki çocuğu olur. Çukurova'ya gittiğinde Meyse vefat eder. Meyse'nin ölümünden sonra, Hatice adında bir bayanla evlenir. Hatice'den Gülperi, Feride ve Fevzi adında üç çocuğu olur. 02. 02. 1945 tarihinde evlenen Gülperi Hanım evlendikten sonra Elbistan ilçesine, 01. 01. 1939 tarihinde doğan Feride Hanım 01. 01. 1956 tarihinde evlenerek Afşin'e gider. 2009 yılında da vefat eder.

Âşık Hüseyin'in 1914 yılında annesinin, 1924 yılında da babasının, daha önce de kardeşlerinin vefatı onu tek başına bırakır. Ana yok baba yok. Kısaca hiç kimse yok. Çareyi memleketten, doğup büyüdüğü topraklardan ayrılmakta bulur. Yeni bir dirlik düzen kurmak, ekonomik durumu düzeltmek amacıyla memleketi terk eder. Tespitlerimize göre Hüseyin'in ilk konalgası Kadirli'nin Köseli köyünde Kâmil Akçalı'nın çiftliğidir. Çiftlikte bahçıvan olarak çalışmaya başlar. Onun saz çalıp türkü söylemesi Kadirli çevresinde ünlenmesini, adının yavaş yavaş duyulmasına vesile olur. Ağıtçı ozan olarak bilinmesi ünlenmesini daha da artırır. Yaktığı ağıtlar ününe ün katar. Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep üçgeni içinde hayatını sürdüren Âşık Hüseyin, Kadirli, Osmaniye ve Düziçi ilçe düğünlerinin de aranan aşığı olarak adını duyurur.

Âşık Hüseyin her düğüne davet edilir. Çukurova da özellikle Kadirli, Andırın ve Düziçi bölgesinde düğün sahibi düğüne usta malı çalıp söyleyen Âşık davet ederdi. Bu gelenek az da olsa Düziçi ve yöresinde hâlâ varlığını korumakta. Davet edilen Âşık düğünün hem tiyatrocusu, hem de sanatçısıdır. O türkölü hikâyeler anlatır. Hikâyedeki yaşanan hadiseyi canlandırır. Kendi türkülerini, hem de usta malı türküleri hikâyeleriyle birlikte anlatarak artistik kabiliyetini gösterir. Onu Maraş ve Çukurova yöresinde tanımayan yoktur. Zenginlerin başmisafiridir. Hatta Düziçi ilçesinin Haruniye beldesinde dahi onu herkes tanır. Ağaların eğlencelerinde, düğünlerinde başmisafirdir. Kısaca zaman, onun bahsettiğimiz bölgelerde ünlü bir âşık olarak hayatının devam etmesine vesile olur. Yörede ünlenmesi Kadirli ağalarının sofralarında da saz çalıp türkü söylemesini sağlar. Kadirli'den sonra Osmaniye'nin Burhanlı köyüne yerleşir. Kısaca Kadirli'nin Köseli köyünde başlayan hayat, Çukurova, Osmaniye, Düziçi, Andırın ve Gavurdağları'nda devam eder. Yaktığı her türkü Âşık Hüseyin'in ününe ün katar. Acem Kızına söylediği dörtlükler ise hayatının dönüm noktası olur.

Bilindiği gibi Acem Kızı türküsü zaman içinde çok ünlenir. Hani derler ya güzelin düşmanı çok olur. İşte Acem Kızı da öyle. Güzel bir türkü oluşu, dörtlüklerinin vurucu olması herkesin sahip çıkmasını sağlar. Neşet Ertaş'tan sonra Karslı Âşık Canani de türkünün kendisine ait olduğunu söyler. Sahiplenme çoğalınca ikilem başlar. Acaba gerçek sahibi kim? Bunun için detaylı bir araştırma şart. Biz bunu sağlamak için kapsamlı bir çalışma yaptık. Zaman içinde türküyle ilgili tüm tespitlerimizi kayda geçtik.

Araştırmalarımız Neşet Ertaş ve Âşık Canani üzerine yoğunlaştı. Mehmet Gökalt'ı kaynak göstererek türkü sözlerinin Karslı Âşık Canani'ye ait olduğunu söyledik. İçimizde bir uhde kalmasını diye de konunun peşini bırakmadık. Araştırma devam etti.

Sonuçta tespitlerimizi Acem Kızına Dörtlükleri Kim Dedi başlığıyla Erciyes Dergisinin 438. sayısının birinci sayfasında yayınladık. (Haziran 2014) Konu Acem Kızı olunca 2014 yılında yayınladığımız tespitlerimizden birkaç bölüm alarak ilgililerin bilgilerine sumak istedik.

## TERS ÖĞÜT

Mehmet DURMAZ

Hocam, nedir bu kaygı  
Var mıdır hukuka saygı  
İdeal, yavan bir duygu  
Eyyamcılık, kral yemek  
Bihamiyet olmak gerek

Güçlü isen sen yap, olur  
“Kanun” hep zayıfa kalır  
Her fırsat bir kere gelir  
Soy devleti soğur yürek  
Bihamiyet olmak gerek

İste hakkın olmayanı  
İhtirasla besle canı  
Budur insanlığın şanı  
Para bayrak rüşvet direk  
Bihamiyet olmak gerek

Namusluysan “hak” sefalet  
Vurgunculuktur marifet  
Bu mudur sosyal adalet  
Köşe dönmek “kutsal” erek  
Bihamiyet olmak gerek

Herkes özgür, soyar soyar  
“Sürüler” yerine koyar  
Açlar verir, toklar doyar  
Az verdin mi cay-ı kürek  
Bihamiyet olmak gerek

Dindara din hürriyeti  
Doğu der can hürriyeti  
Canmış “yaşam”ın diyeti  
Zalim hür, mazluma köstek  
Bihamiyet olmak gerek

Kan dökülür, gül koklarlar  
Bir tek seçimde yoklarlar  
Hem de karayı aklarlar  
Bulamazsın gerçek bir renk  
Bihamiyet olmak gerek

Okuyorlar, yazıyorlar  
Değerleri bozuyorlar  
Aزدıkça da azıyorlar  
Erdem öldü yoktur örnek  
Bihamiyet olmak gerek

“Adalet” der, der, inleriz  
Biz çalar, hep biz dinleriz  
Lambadan çıkmış cinleriz  
Yol arama, etme merak  
Bihamiyet olmak gerek

İstisnalar kural oldu  
Kart tilkiler kral oldu  
Çakallarsa maral oldu  
Aslan şimdi şaşkın ördek  
Bihamiyet olmak gerek